WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunta

12.4.2018

Viite: HE 14/2018

Asia: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE MAAKUNTAUUDISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOA SEKÄ VALTION LUPA-, OHJAUS- JA VALVONTATEHTÄVIEN UUDELLEENORGANISOINTIA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Asiantuntija: Raija-Leena Ojanen, oikeudellinen neuvonantaja, WWF Suomi

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Keväällä 2017 lausunnolla olleessa ehdotuksessa Luovan organisaatioon sisältyi yleisen edunvalvontaa ja valitusoikeuden käyttämistä varten yleisen edun valvontayksikkö. WWF katsoo, että eduskunnan tulisi palauttaa lakiehdotus tähän lausunnolla olleeseen muotoon.

Suhtaudumme neutraalisti maakuntauudistukseen sinänsä. Ympäristöjärjestönä huolemme keskittyy ympäristöön liittyvän yleisen edun valvonnan järjestämiseen Luovassa. Emme voi elää ilman luontoa ja terveellistä ympäristöä. Ne ovat myös kestävän elinkeinotoiminnan perusta. Yleisen edun valvonta on tärkeä valtiolle kuuluva tehtävä. Hallituksen ehdotuksen hyväksyminen ehdotetussa muodossa heikentäisi ympäristöperusoikeutta ja olisi arvovalinta luonnon vahingoksi.

Keväällä 2017 lausunnolla olleessa ehdotuksessa yleinen etu oli kuvattu näin:

> ”…tarkoitetaan niitä yhteiskunnan näkökulmasta tärkeitä oikeushyviä, jotka eivät ole välittömästi palautettavissa yksittäisten kansalaisten tai muiden tahojen yksityiseksi eduksi. Kyse voi olla esimerkiksi tietynlaisesta ympäristöntilasta, luonnon arvojen säilyttämisestä, virkistyskäyttöedellytysten turvaamisesta tai kulttuurihistoriallisesti merkittävän maisemakuvan säilyttämisestä.”

Luovassa tehdään jatkossa valtakunnan merkittävät vesi- ja ympäristölupapäätökset, siksi yleisen edun valvonta Luovassa on keskeisen tärkeää. Samalla kun enenevästi on painetta luonnon taloudelliseen hyödyntämiseen, perustuslaki velvoittaa julkisen vallan pyrkimään terveellisen ympäristön turvaamiseen jokaiselle. Tutkimustieto luonnon merkityksestä ihmisten hyvinvoinnille on kiistaton. Lainvastainen lupapäätös voi voimaan jäädessään tuottaa huomattavia tai jopa peruuttamattomia vahingollisia seurauksia.

Nyt Ely-keskukset valvovat lupa-asioissa yleistä etua ja niillä on valitusoikeus. Nykytilanteeseen verrattuna hallituksen ehdotuksessa yleisen edun valvonta menettäisi:

-erillisen riippumattoman aseman lupakäsittelyssä,
-viranomaisen valitusoikeuden, ja
-nimikoidut viranomaisresurssit.

Lupakäsittelyn kaikissa vaiheissa, myös muutoksenhakuvaiheessa, pitää olla tasapaino yksityisen edun ja yleisen edun oikeussuojakeinojen välillä. Yleisen edun toteutumista muutoksenhaussa ei voida jättää yksityishenkilöiden ja järjestöjen valitusoikeuden varaan.

Viranomaistoiminnan tehostaminen, asiantuntemuksen kokoaminen ja ennakollista vuorovaikutusta korostavat toimintatavat ovat hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Tärkeintä on kuitenkin terveellisen ympäristön toteutuminen kaikille. Maankäytön suunnittelu, puhtaan ilman ja veden turvaaminen, liikkumisen murros, kestävä ruoantuotanto, ilmastonmuutoksen pysäyttäminen, … ympäristön kannalta eletään kriittisiä aikoja Suomessa ja globaalisti. Yleisen edun valvonta on tärkeämpää ja vaativampaa kuin ehkä koskaan aiemmin.

Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa yleisen edun asema kutistuisi päätösharkinnassa huomioitavaksi asiaksi, jonka toteutuminen olisi tarkoitus varmistaa myöhemmin lainsäädäntöprosessin ulkopuolella määriteltävillä ”…työjärjestyksellä ja erilaisilla sisäisillä menettelyillä…”. Tällainen hallinnon rattaisiin piilotettu yleisen edun valvonta ilman oikeutta valittaa lainvastaisista päätöksistä jää todennäköisesti epäselväksi ja tehottomaksi, kuin hampaaton paperitiikeri.

Hallitus on konkretisoimattoman tehostamisen ja kustannussäästöjen nimissä romuttamassa yleisen edun valvonnan, joka nykymallissaan on osoittautunut toimivaksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen puutteet on helppo korjata palaamalla yleisen edun valvonnan osalta keväällä 2017 lausunnolla olleeseen hallituksen esitykseen. Lain perusteluihin oli silloin kirjattu mm. näin:

> ”Organisaatiomuutoksesta huolimatta yleisen edun valvontaa koskevat näkökohdat saattavat eräissä tilanteissa edellyttää yleistä etua valvovan valtion viranomaisen mahdollisuutta saattaa lupaviranomaisen antaman päätöksen lainmukaisuus muutoksenhakutuomioistuimen tutkittavaksi.”

Luonto kantaa aina vastuun lupapäätösten seurauksista. Luontoa ei pidä jättää ”äänettömäksi yhtiömieheksi” ympäristöhallinnossa.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto, sr

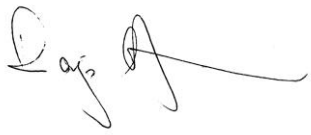

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Lisätiedot: Raija-Leena Ojanen, puh. 050 5990232, raija-leena.ojanen@wwf.fi

WWF on maailmanlaajuinen, aikaansaava ympäristöjärjestö, joka innostaa ihmisiä ja yhteisöjä toimimaan ympäristön suojelemiseksi. WWF:n tukijat ovat mukana pelastamassa maailman ainutlaatuisimpia luontokokonaisuuksia.